

1850

հանան ճգնաժամը մղված ամուսնական քննության, որպեսզի իսկզբանե մինչև վերջ միևնույն գրություն մեջ կարենայ ապրիլ առանց եկամուտին աւելնալուն: Իր ընտանիքը հետզհետե կը բազմանայ, ծախքերը օրէ օր կ'աւելնան, և եթէ դժբաղդաբար ընտանեկան վիշտեր ալ կրէ, այն ատեն չքաւորութիւնը և աղքատութիւնը տան դրանք առջև կը հասնին ունեւրս մըտնելու կը սպառնան: Եւ այսպիսի պարագայի մէջ ինկած ամենաժողովալ կեանք վարող քահանան ալ կրնայ կորսնցնել իր առաքինութիւնը և անկարող լինել հանգարտութեամբ կատարել հոգևորական պարտաւորութիւնները:

Արդ՝ եթէ կուզենք լաւ քահանաներ ունենալ ու կը պահանջենք որ անոնք իրենց պարտաւորութիւնը շնորհաւորութեամբ կատարեն և իրենց պաշտօնին ներհակ գործով ալ չըզբաղին, մենք ալ պարտական ենք անոնց ներքին զգացումները հանգարտ պահելու համար ապրելու միջոցներ գիւրացնել: Ինչպէս որ յետին չքաւորութեան մէջ ընկնին, հապա ներութեանցը մէջ անոնց օգնութեան հասնինք, մանաւանդ ծանր ընտանիք ունեցողներուն: Եւ որովհետեւ անկարելի է որ քահանայ մը այսօր միմիայն ժողովուրդէն ընդունած ձեռնադրութեամբ ապրի, անհրաժեշտ է որ եկեղեցւոյ հասցեներէն ամակալ ուրոշ բոճիկ մ'ալ հաստատուի ըստ տեղւոյն կարողութեան: Իսկ այն եկեղեցիները որ հաստատ եկամուտ չունին քահանային բոճիկը հայկթայթելու, թող հարուստներն օգտեն եկեղեցին ապահով եկամուտ բերող ագարակներով և կալուածներով: Բանիբուն քահանաները աստիճանաբար վարձատրուին ամեն հինգ կամ վեց տարին մէյմը՝ ունեցած ամակալներուն վրայ որոշ մաս մը աւելցուելով: Եթէ քահանան կարող է օգտակար երկասիրութիւն մը հրատարակել, նայելու է անոր տպագրութեանը ստատրել: Բայց նախ քննելու է որ երկասիրութիւնը ըլլայ ինքնագիր, չըլլայ բանագործութիւն, — ինչպէս որ անցեալ տարիներ տեսած ենք դժբաղդաբար թէ հայ հասարակութեան մը գլխաւորները միամտաբար ստատրեցին այնպիսի բանագործութիւններ հրատարակելուն, որ նախատինք բերին մեր եկեղեցւոյ և անոր վսեմ լեզուին:

Նիւթական վարձատրութեանց քով, որոնք ժողովուրդը պարտական է ընել արժանաւոր քահանային, եկեղեցին ալ ունի քաջալերութեան համար իր բարոյական վարձատրութիւնները, ինչպէս են գունաւոր փիլոն, աւագութեան պատուանդն, գաւազան և հայրապետական լանջախաչ, որոնք բաշխուելու են միայն արժանաւորներուն, և մանաւանդ լանջախաչը, վարձատրութեանց ամենաբարձր պատուանշանը, տրուելու է միմիայն ծանրաբարոյ և ուսեալ քահանայից, որոնք իրենց երկարատե պաշտօնավարութեան մէջ փորձով ապացուցին թէ արժանաւոր են այս ամենաբարձր վարձատրութեան:

Անցեալ յօդուածիս մէջ ըսի թէ քահանաներն են մեր եկեղեցւոյ բարոյական ոյժ տուող զինուորները: հիմակ ալ կըսեմ թէ շնորհազարդ և ուսեալ քահանաներն են որ օտար երկիրներու մէջ հայ եկեղեցւոյ անունը կը բարձրացնեն և տեղւոյն հասարակութեան պատիւ և պարծանք կը բերեն: վարձատրեմք ուրեմն ըստ արժանւոյն արգելանաւոր քահանաները: Այն ինչ որ բարեպաշտ քահանայից համար ըսի, նոյնն ալ քաջ և արդիւնաւոր վարձապետաց համար ալ կըսեմ: վասնզի առանց ուսեալ և ազգասէր վարձապետներու և բարեկարգ վարձարաններու, ազգը չկըրնար յառաջագիւղութիւն ընել միայն եկեղեցւոյ պայծառութեամբ:

Եւ Ս. Սրմազաշեան

ՊՈԽԿԱՐԻԱԻ ՀԱՅԵՐԻ ՍՅՅԵԼՈՒ ՀՈՎՈՒՈՒԹԻՒՆԸ

Կ.պօլսի լրագրիչներին մէջ կը կարգանք թէ Ազգային վարչութեան խառն ժողովը պաշտօն տուել է Ղալաթիի քարոզիչ Արթ. Բարթոլոմէոս վ. Պաղճեանին իբրեւ այցելու հովիւ երթալ Ֆրիլիպէ և այդտեղի ազգային գործերը քննելով կարգադրել և վերջ տալ անհամաձայնութիւններին:

ՀԱՅԵՐԻ Ի ՌՈՒՄԱՆԻԱ

Պօթուշանի մէջ Աթման քահանայն որ Կ.պօլսէն փախած այդ կողմեր գնացած էր, իր անուղղայ ընթացքով հեն ալ գանգատներ տեղի տուած լինելով, Կ.պօլսի Ազգ. վարչութեան կրօնական ժողովը կարգաւոր իր հրատարակել է զինք: Կրօնական ժողովը դիմել է նաև Էջմիածին վեհ. Հայրապետին, խնդրելով որ, եթէ կարելի է, Կ.պօլսի պատրիարքարանին յանձնուի նաև Ռումանիայի Հայերի հոգևոր տեսչութիւնը որի վրայ առաջնորդ նշանակուած էր վերջերս Գեր. Գեորգ Եպիսկոպոսը:

ՀԱՅԵՐԻ Ի ԹԻՒՐԿԻԱ

Ռումանիայի մէջ Գ. Գր. Ջանջեանցի խմբագրութեամբ հրատարակուած «Եղբայրական օգնութիւն թիւրքի տառապեալ Հայերին» գրքի հասցեթէն 5000 ռուբլի նոր գումար մ'ալ ղրկուել է Կ.պօլսի պատրիարքարանը, նոր որբանոցի մը հաստատման համար, որի 4 տարեկան ծախքերը ապահովուած են այս գումարով:

— Նիկոմիդիայի առաջնորդ Գեր. Ստեփան եպիսկոպոս հրաման տալով Եջմիածին գիւղի երթալու և այնտեղ պատահած կրօնափոխութեան շարժառիթները վերացունելու:

— Ատափազարի մէջ 1000 հատ հաց և 4000 ղրուշ հանգանակուելով ղրկուել է Գուրտպէնի կարօտեալներին:

— Մալկարի Հայերէն մաս մը ազգայիններ որոնք իրենք ալ նեղ վիճակի մը մէջ կը գտնուին, իրենց

մէջ 16 ոսկի հաւաքելով ղրկել են պատրիարքարան վանի կարօտեալներին համար: Չորրորդ մէջ 500 ղրուշ: Բասթէմունի ազգայինները 32 օսմ. ոսկի: Ռոտոսթօի Հայուհիները 13 օսմ. ոսկի: Պոյապատի և չրջակայների հայ բոլորները 9 օսմ. ոսկի: Հայ բողոքականների «Երիտասարդները» և կերութիւնն իր եռամսեայ ընդհանուր ժողովի ամբողջ հասոյթը, 453 դահեկան, «Աւետարան» խմբագրութեան միջոցով ղրկել է վանի կարօտեալներին:

ՆԱՄԱԿ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ

Լոնտոն, 9 ապրիլ 99

Հայ ժողովրդի արդի տարտալ կազմակերպման միակ միախառնակ կողմը մտաւ իր յոռախառնակին:

Հայոց փառաւոր և այրուած հիւղերի մոխիրներին տակ չորացած արեւան հեղեղը, որ արթուն Հային ափն վայրկեան վրէժխնդրութեան է հրաւիրում, որ սրտի ամեն զարկի հետ յիշեցնում է նոյնարեւոյն տակ խողխողումը, հեղձամղձկիւրը, դարձեալ տրամագրում է Հայը չլուսահատելու, ձեռնթափ չը լինելու և ինքնամոռացութեան չը մատնուելու: Դա է հայ ազգի, հայ հոգեբանութեան անկոփ ու անսասան մի գիծը:

95-98 վատանուն թուականներին անըմբիջաբար պատահաւոր կոտորածներ կենսական ու տնտեսական քայքայման, գաղթականութեան և լլատման տպաւորութիւններ ծանր ու կապարի նման ճնշող ազդեցութիւններին տակ, Հայը ամեն տեղ քաջարի ապացոյցներ է տալիս իր ժառանգական տոկունութեան:

Հայ ժողովրդի գիտակցութիւնը դէպի ինքը ընդհանրապէս և նրա բաղադրիչ անհատները մասնաւորապէս, այնքան բուռն է ու մերտ, որ ժողովրդի մի մասի, որպէս և մի անհատի գրութեան բարօրութիւնը, փորձի յաղորակութիւնը հաւասար կերպով ուրախութիւն է պատճառում նրան: Նամանակաւոր երբ այդ կատարում է հեռու հայրենի հողից, օտար միջավայրի մէջ, ուր այլասեւումը և ձուլուելը անխուսափելի են մեզ համար օտար մեծ ժողովուրդներին կողմից, ժողովուրդ՝ որ գրկաբաց ընդունում է ամեն մի ազգի տառակաց անդամներին:

Օտարութեան մէջ Հայերին իրենց ազգայնական կայունութեան մէջ պահելու համար անհրաժեշտ է համախառն խմբադի: Եկեղեցին լինի համախառն բողոք թէ գաղթային գրագարաններն ու միութիւնները՝ միևնույն է միայն թէ նոքա համախառն և հոգեւոր, զգացմունքներով ու մտքով հաղորդակցուին միմեանց հետ: Այսպիսով, ցանուցի ու աստանդական Հայերը յարաբերութեան մտնելով շարժապետ են առիթ են գտնում իրենց սիրտը բացելու այնպիսի միջոց մօտ, որ համակուած է նոյն վշտերով, որին տանջում են նոյն ցաւերը, որը վերջապէս իրենց կը հասկանայ: Գնացէք մի Անգլիացու հետ խօսալու: պատմեցէք նրան

Հայոց երկրի վիճակը, սովը և այլն. «չառ ցաւում եմ», կը պատասխանէ նա ձեզ: Բայց խօսացէք հայոց վիճակի, հայոց սովի մասին մի հայի հետ, նա ի՞նչ կը պատասխանի: ոչինչ. նա կը զգայ. նրա սրտի անխօս ձայնը կը հասկացնէ ձեզ, որ նա հասկացաւ: և դա բաւական է տանջող, մարմնող թախիծը ցրուելու: Գնացէք Լոնդոնի արուարձանները, պարտեցէք գործարանները, եթէ ձեզ հանդիպի մի հայ երիտասարդ, ձեր առաջին հարցին անմիջապէս կ'առարկէ. «այսքան ժամանակէ ի վեր հոս կեցած եմ, բայց բնաւ հայ մը տեսած չունիմ»: և նա կը զարմանայ երբ լսի, որ Լոնդոնում ոչ թէ 10-15 վաճառական կան, այլ մօտ 400 հայ:

Անցեալ տարի աշնանամտին էր, երբ եկեղեցւոյ, գրագարանից և առհասարակ որեւէ ժողովատեղուց զուրկ Լոնդոնի գաղութի մէջ հրաւիրագրել տարածուեցան, հայ գաղութը միութեան կոչելու: նոյն միջոցներում Ար. Անկիւրի թղթակից Պրն. Շահէնին, որպէս և այլ թերթերում միւս թերթերում լրագրողները, շտապեցին ողջունել նորակազմ Միութիւնը: կարծեմ պէտք է յիշէ Արմենիայի ընթերցողը, որ Պրն. Շահէնին իսկ չէր փախցրել մի փաստ յիշատակելու: այն փաստը, որ Միութեան կազմակերպուելուն հաւաքող մի քանի հոգի կայ:

Անցնում է այդ օրից երեք ամիս: հիմադրել վարչութիւնը տանում է իր ստանձնած պաշտօնը մեծ եռանդով: նա, որպէս և քաջ առաջալ հետևելով տեսայ, իւր չրջանաւորութեան ամբողջ ընթացքում միշտ յառաջագիւղ է և ոչ մի միջոց ու անձնական ինքնագործութիւն չէ խնայել Միութեան ծրագրերը իրագործելու և դրանք նպատակին հասնելու համար: Առաջ եմ բերում Միութեան նպատակը:

«Հայ գործաւորների և ուսանողների մէջ սերտ կապեր հաստատել. մի անգամայն նոցա՝ գաղութի միւս անդամներին հետ յաջաբերութեան մէջ ղեկ. կազմակերպել գրագարան, գրական երեկոյներ, երեկոյթներ, հանդէսներ, ընկերական գումասրում, ներ, դասախօսութիւններ. այս մասի նպատակն է, բացի տեղեկութիւններ տալուց գրական, գիտական, ազգային, պատմական, ընկերային և այլ նիւթերի վրայ, այլ և վստահութիւն ներշնչել իւր անդամների, որպէսզի նոքա կարողանային ազատ կերպով մտքեր փոխանակել և այլ նիւթերի վրայ: Դասախօսութիւն անդիլիերէն և ազգային լեզուի: Միութիւնը կարողացածին չափ պիտի ջանայ նիւթապէս և օգտակար լինելու այն անդամներին, որ օգնութեան կարիք կը զգան...»

Միութիւնը մինչ օրս տուել է բաւառախօսութիւններ և դասախօսութիւններ այս նիւթերի վրայ:

Ա. Ա. Չ. Ս. Ս. — 1. Մեծանշանութիւնը Հայոց մէջ (Օր. Չ. Պոյաճեան, ուս. University college).

2. Հայ ծագումը, հայ ցեղը և հայ ոգին (Պրն. Լևոն Բաշալեան, խմբագիր «Նոր կեանք»-ի):

3. Հայեր և օտարներ (Պրոֆ. Կ.

ևայլն. ասխանէ ց վիճա- յի հետ, ինչ. նա ղինը կը կայաւ. րմոքող լնդոնի ք զոր- լիպի մի նն հար- այսքան րմ, բայց և նա րնում ւ, ալ ին էր, ց և առ ց զուրկ րագործը միու- ւմ Ար. ւհէնին, ւ թըղ- ւնը նո- պէտք րը, որ րբէլ մի ատը, որ ւն հա- ամիս. ում է անդով. անդով. ան ամ- անդով մի քնա- թեան անպա- անջ եմ անդուն- ել. մի- րու ան- րան մէջ անորան, թեներ, անուամ, րս մասի թիններ զգային, նիւթե- ներչնել քա կա- մտքեր վրայ: ազգա- ողացա- պէս ևս ներին, նու... է քա- թինն. անձնու- անձնան, և հայ խմբա- օք. Կ.

Թակոբեան, նախագահ «Հայ հայրե- նասիրական ընկերակցութեան»):

4. Հայագիտութիւն. Հայաստանի քաղաքակրթութեան զարգացումը (Պոկտ. Յ. Մանանդեան, դոկտոր փի- լիսոփայութեան էնայի և Ս. Պետեր- բուրգի համալսարանները):

5. Քարդիֆի հայանպատ մեծ ժո- ղովի մասին (Պրն. Ա. Բապուճեան, ուս. King's college):

6. Հայոց տնտեսական վիճակի բար- ւոքման մասին (դոկտ. Յ. Մանանդեան):

7. Պետրոս Դուրեան (Երկու դա- սախօսութիւն, Պրն. Արշակ Բաֆֆի, ուսումնական տնտես. դպ-):

8. Վարդանանց պատերազմը (դոկտ. Մանանդեան):

9. Միքայէլ Նալբանդեան (Պրն. Արամ Ուրաֆֆի, ուս. University college):

10. Նուբար փաշա (Պրն. Պ. Առա- քելեան):

11. Հայ ինքնուրոյնութիւնը (Պրն. Լեոն Բաշաբեան, ճառ):

12. Հայ մշակու պայմանները օտա- րութեան մէջ (Պրն. Արշակ Բաֆֆի):

Բ. ԿՐԹԱԿԱՆ. — 1. Զարգացում (Պրն. Կ. Փափազեան, Ամերիկայի մեր հայրենակից ուսուցիչ):

2. Խաղաղութեան գաղափարը. զե- նընկեցութիւն և նրա ունեցած ա- ղնութիւնը մեր գաղտնի հետ (Պր. Պր. Դովաթեան, Կ. Թակոբեան, Լ. Բա- շաբեան և Արշակ Բաֆֆի):

Գ. ԳԻՏԱԿԱՆ. — 1. Արեգակնային համակարգութիւն (Պրն. Ա. Բապուճե- ան):

2. Առողջապահական խրատներ (դոկտ. Ապաճեան):

3. Երկրի կազմութիւնը, օդ և ջուր (Օր. Յաննիսեան, ուս. King's college):

Դ. ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ. — Խորհրդա- ծութիւն Լոնդոնի հայ գո- ծաւորներին վիճակի մասին:

Առաջ բերած նիւթերի ցանկից ալ- ներէ է, որ եղել է ազգային բնաւո- րութիւն ունեցող 12 դասախօսու- թիւն. կրթական 2, գիտական 3 և ընկերային 1: Ուրեմն իր հնգամեայ գործունէութեան ժամանակ Միու- թիւնը տուել է 17 ընտիր դասախօ- սութիւն, կազմակերպել է գրադա- րան, որտեղ թէպէտ և քանակով սա- կաւ, սակայն ունի լաւ որակի գրքեր. ստանում է պարբերական թերթեր և հանդէսներ (Արմէնիա, Մշակ, Տարազ, Բիւզանդիոն, Արաքս, Աղ- բիւր, Բազմալէպ, Նոր Կեանք և այլն և օտարազգի թերթեր): Գոնէ Լոն- ձոնը կարող է պարծենալ ազգային ինքնագիտակցութեամբ Մանչեսթրի դէմ. չնորհիւ Միութեան ջանքերի հայ գաղութը միացաւ կատարելու մի յիշատակ իր սիրած «կարմիր» վար- դանի համար. ինչ արեք Մանչեսթրը, իր հայկական բնաւորութեամբ ու ե- կեղեցիով. գոնէ եկեղեցին չէ էլ պա- տարագել խնկարկելու իր ամենամեծ մարտիրոսը... Հայոց գաղութը այս- անգի իր ոգով կատարեց և յաւերժա- ցրեց այդ իր սրտին աւելի քան մօտ տօնը: Հանդիսին մէջ համարուում էին մօտ 100 հոգի, որոնցից 80ը Հայեր

էին (1) (բոլորն էլ անուանագրուած): Այս հանդիսին Պրն. Լ. Բաշաբեան մի ամփոփ ու դարձած հասկացողու- թիւն տուեց տօնի նշանակութեան մա- սին հայերէն. իսկ Օր. Զ. Պոյաճեան գեղեցիկ անդրերէնով բացատրեց վարդանանց պատերազմի շարժա- ռիթմերը և նշանակութիւնը Հայերի համար: Երգեցին 9 հայկական երգեր և միայն մի երգ անգլիերէն լեզուով: Բացի այդ, նուագուեցան ջութակի և դաշնամուրի վրայ հայկական և ալ Ե. ղանակներ(2):

(Շարունակելի)

ԱՐՇ. ՄԵԼ. ՅԱԿ.

ԹԻԻՐԵԻԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ. պօլսի Փրանսական դեսպանատան պահակ շոգեւաւը Կ. պօլսէն մեկնելով ապրիլ 7ին հասաւ Տարտանէլ: Երգչուհի Տարտանէլի մէջ ապրիլ 5ին մի քանի թիւրք զօրքեր գէշ վարուեցին Փրան- սական հիւպատոսի տղային հետ, կը կար- ծուի որ այդ միջադէպի պատճառով հոն զրկուած է շոգեւաւը:

— Պրանսական դեսպան Տ. Բօնպֆան ապրիլ 8ին հասած է Կ. պօլս: Պրանսա- կան գաղթականութեան գլխավորները, սուլթանի կողմէն իր երկու թիկնապահ- ներ և մեծ եպարքոսի ու արտաքին գործերի նախարարներն իրեն դիմաւո- րեցին երկաթուղիի կայարանը:

— Կ. պօլսի պուլկարական գործակա- տար Տ. Մարքովի հրաժարականն ըն- ղունուելով իր կառավարութենէ, իրեն յաջորդ նշանակուեցին Վիլհէմի գործա- կատար Տ. Սերմաճիէֆ:

— Դադաթիսի (Էնկիւրի) մէջ Աթ բա- ցարի մէջ խանութէն հրդեհ ծագելով, 110 խանութ, 3 խան և առևտրական գատարանն այրուեցին:

ՍԱՏՐԱԳՈՅՆ-ԱՐԵՒԵԼԻ ԳՈՐԾԵՐ

Երգչուհի մէջ կը հեռագրեն ապրիլ 7ին թէ Քօրէի Զըն-Չոնկ քաղաքին մէջ Փը- րանսացի կաթոլիկ միսիոնարութեան տու- նը քանդեր և քահանայներէ մին ալ ա- ռեր տարեր են. չգիտցուի թէ ողջ մնա- ցած է թէ մեռած: Քօրէի կառավա- րութիւնը զօրք զրկեր է Զըն-Չոնկի վրայ:

— Քիւսօ Զեւէն կը հեռագրեն թէ ալմանացի զօրագունք մը գնացեր կրա- կի տուեր է երկու գիւղեր ուր ալմա- նակապառներին վրայ յարձակում եղած էր:

— Բէքիւնէն կը հեռագրեն ապրիլ 10ին թէ Զան-Թընկի մէջ անգործութիւնը հաստատուելու համար զրկուած ալմանացի զօրքերը Զան-Փու չեն մտեր դեռ. անոր մօտեցեր են և ապրիլ 10ին հոն պիտի մտնեն, ալմանացի պահապան զօրքին վը- րայ յարձակում եղած տեղին մօտ գըտ- նուող 3 գիւղերը տնտեսութիւն քանդելէ յետոյ: Մի զօրագունք գրաւած է միշտ Զանը. բայց միջադէպը վերջացած կը համարուի: Ինչ որ ալ լինի, Ալմանացի- ները հաստատապէս որոշած են բոլոր խոռոզութիւններին վերջ մը ալ, հիմա- կէն անոնց առջեւ առնելով: Կերէի թէ մօտակայ տեղերի մանտարիները կը քա-

(1) Այս փաստը, որպէս և Պրն. ՄԵԼ- ժոն Փափազեան յօդուածագրի բոլոր փաստերը, խեղաթիւրուած է. նա Հայե- րի թիւը նուագեցրել է 28ի:

(2) Ընթերցողը թող գատէ թէ երգե- րի և հանդիսականների մեծամասնու- թիւնը անգլիական էր: Գը շատ է թէ 1ը:

ջալերեն ամբոխին ատելութիւնը օտարա- կաններին դէմ:

— Բէթէրսպուրկէն ապրիլ 9ին կը հեռագրեն որ ճիշդ չէ օտար լրագիր- ների հրատարակած այն լուր թէ Բու- սալան և անգլիական կառավարութիւն- ները Զինաստանի գործերին նկատմամբ մի դաշնագիր կնքած են արդէն իրենց մէջ: Արդարեւ բանակցութիւններ կը շա- րունակուին իրենց մէջ, բայց ոչ թէ Զի- նաստանը բաժնելու համար, ինչպէս մը տացածին լուրեր տարածած են ոմանք, — կըսէ հեռագիրը, — այլ Զինաստանի մէջ Ռուսիայի և Անգլիայի ազդեցութեան շրջանակներն որոշելու համար միայն: Եւ այդ բանակցութիւններ դեռ վերջացած չեն: Իր դաշնագիր մը կազմուէր:

ԻՏԱԼԻԱՅ ԿԵՀԱՊԵՏՆԵՐԻ ՃԱՆՔՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ
ԵՒ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՈՒ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆԱԽԱՏՈՐՄԻՂՆԵՐԸ

Իտալիայի թագաւորն ու թագուհին Ե- րէկ (երեքշաբթի) Հռոմէն ճանաչ ելած են Սարտէնիա երթալու համար:

Պրանսական նաւատորմից որ Ֆուրնիէ ծովակալի հրամանատարութեամբ Թուլո- նէն ճանաչ ելած էր Քակիլարի երթա- րու և հոն իտալիայի վեհապետներին ող- ջունելու համար, ապրիլ 9ին (կիրակի) հասեր է Քակիլարիի առջև:

Քակիլարիէն մարտ 10ին տրուած մի հեռագիր կըսէ թէ տեղական քաղաքա- յին և զինուորական իշխանութիւնները փոխադարձ այցելութիւններ տուեր են Ֆուրնիէ ծովակալին որ փափաք յայտ- ներ է թէ Փրանսական և իտալական երկու նաւատորմներն եղայրակցին: Ֆուրնիէ ծովակալը «Պրէնիւս» շոգեւա- ւին մէջ նախաճաշելու հրաւիրեց Քակ- լիարիի քաղաքապետը, նահանգապետը, Մակէնէի ծովակալը և իտալական նաւերի հրամանատարները: «Պրէնիւս» շոգեւա- ւի երաժշտական խումբն երէկ (գշ.) նը- ւագածութիւն ըրաւ Բոմա փողոցին մէջ որ այս առթիւ զարդարուած էր դրօ- շակներով: Քաղաքապետութիւնն ալ ե- րէկ երեկոյին մի ճաշկերպութիւն տուաւ ի պատիւ Փրանսացի սպայներին:

— «Տէլիթիէկրաֆ» խնդակցութիւն կը յայտնէ որ Փրանսական, անգլիական և իտալական նաւատորմներն իրար պիտի գտնեն Քակիլարիի առջև և այդ բան ապացոյց մը կը համարի Պրանսայի իր երկու ամենամօտ դրացիներին հետ յարաբերութիւնները լաւագոյն վիճակի մը մէջ դրած լինելուն:

«Տէլիթիէկրաֆ» անխարկելով Փրանս- ական լրագրական պայմանագրին, կըսէ թէ ատոր փառքի մէկ մասը կը պատկանի Տ. Տէլեապէին և կը յարէ թէ պատճառ մը չկայ որ Պրանսա, իտալիա և Անգլիա աշխարհի ամենէն լաւ բարեկամները չը լինին իրար հետ, թէ և երկուսն և երբեք զաշնակցութիւններ գոյութիւն ունենան:

ԶԵՆԸՆԿԵՑՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎՐ

Լա Հէյէն կը հեռագրեն ապրիլ 10ին թէ զենընկեցութեան ժողովը պիտի վիճաքանի միայն այն խնդրե- ների վրայ որոնք Ռուսիայի երկրորդ շրջաբերականին մէջ յայտարարուած են: Նոյնպէս և այն բոլոր միւս խըն- ղերները վրայ որոնք 1898 օգոստոս ամսի շրջաբերականին մէջ յայտնուած գաղափարներին կը պատկանին: Այսու ամենայնիւ, տէրութիւնները քաղա- քական յարաբերութիւններին և կամ դաշնագրիներով հաստատուած կար- գադրութիւններին վերաբերեալ ունէ

բանի վրայ վիճաքանութիւն չպիտի լինի: Ամեն մէկ տէրութիւն մէկ ձայն միայն պիտի ունենայ ժողովին մէջ:

ԱՐՏԱՍՍԱՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Սոֆիան կը հաղորդեն թէ Պուլ- կարիաի և Յունաստանի միջև դիւա- նագիտական միջադէպ մը ծագած է: Սոֆիայի կառավարութիւնը որոշած լինելով հելլենահպատակները զինուո- րական ծառայութեան ենթարկել, Ֆիլիպպի յունական հիւպատոս Տ. Գալլէրիի իր կառավարութենէ հրա- ման ստացեր է բողոքելու տեղական պուլկար իշխանութիւններին այդ պա- հանջի դէմ: Խոչըրը մասնաւորապէս Արեւելեան Բուլղարիայի մէջ բնակող Յոյ- ներին վրայ կը դառնայ: Սոֆիայի յու- նական դիւանագիտական գործակա- տար Տ. Արթիւրօպուլօս պահանջեր է որ անմիջապէս արձակուին այն Յոյներ որոնք պուլկարական զօրաբանակին մէջ մտնելը մերժելուն համար բան- տարկուեցին: Հելլենական կառավա- րութիւնը միևնոյն ժամանակ պէտք եղած դիմումներն ըրեր է Աթէնքի պուլկարական դիւանագիտական դուր, ծակատար Տ. Տիմիթրօֆին:

— Նորէն լուր կը պտտի թէ Ալ- մանիայի և Աւստրիայի կայսրներն ամ- րան վերջերը տեսակցութիւն մը պի- տի ունենան Սքիէրիէվիլի մէջ: «Տէյ- լիթիէկրաֆ» վիլհէմի թղթակիցը կըսէ թէ այդ լուր գէթ կանխահաճ է:

— Գահիրէէն կը հաղորդեն ապրիլ 7ին թէ Օմտուրմանի անգլիական բո- լոր զօրքերը քաղաքէն ելեր են, ա- նոր հակառողջական վիճակին պատ- ճառով: Հաւանական է որ Օմտուր- մանը քանդեն, բնակիչը դարձունեն:

— Նիւ Երեքէն կը հաղորդեն թէ քաղաքին ամենէն հարուստ թաղին մէջ, Տըգ ալընիւին մօտիկ հնգյարկ- եայ տուն մը ապրիլ 7ին հրդեհէ քան- դուելով, 12 մարդ մեռեր են: Տան- տէրը, իր կին, քենին, չորս գաւակ- ներն ու սպասաւորները բոցերին ճա- րակ գնացեր են: Մօտակայ տուն մը ալ այրուելով քանդուեցին: Բայց մե- ջը գտնուողները յաջողութեամբ փախ- չիլ: Իրենցմէ 6 հոգի միայն վերաւոր- ուած են:

— Մանիլէն սպանիական լրագիր- ներին տրուած մի հեռագրի նայելով, զօրավար Ալուինալտօ մի հրամանա- գիր հրատարակել է որով կը յայտա- րարէ թէ ֆիլիպպեան ամբողջ արշի- պեղագոսի պաշտօնական լեզուն սպա- ներէնն է: Այդ հրամանագիր մի բողոք է Ամերիկացիների վարմուն- քին դէմ որոնք կուգեն եղբայրներէն լեզուն բռնի մտցունել և իբրեւ պաշ- տօնական լեզու ընդունել տալ մի այն- պիսի երկրի մէջ ուր անգլիերէն չեն հասկնար:

— Մասաուաի իտալական գաղու- թէն (կարմիր ծովի վրայ) «Լյօթարտօ» փոխադրանաւը ապրիլ 6ին նափոխ բերած է 70 զօրք, 1 սպայ և բազմա- թիւ գործաւորներ որոնք Ճիպութիի երկաթուղիի շինութեանը կաշխատե- ին: Այս գործաւորներ շատ գէշ լու-

ընդ կուտան Մասաուաի վրայ կըսեն թէ զօրքերին մեծ մասը անկէ մեկ- նելէն ի վեր, գործերը բոլորովին դադարած են. վաճառատունները կը փակուին, սնանկութիւններն իրար կը յաջորդեն, մուրացկաններ թիւը վրդովում պատճառելու չափ կը շատ- նայ. ատոնց ըսածի նայելով, Մասա- ուան մեռած քաղաք մը դարձած է:

ՕՐԱՑՈՅՑ 1899 ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐ

Կալացի Տ. Ղևոնդ քահանայ փա- փագեանի հրատարակած 1899 թուա- կանի հայերէն և ռուսներէն պատկե- րազարդ տարեցոյցը որ կարևոր գի- տելիքներով ալ ճոխացած է, ծախու- հանուած է արգէն:

Գինն է թղթակազմին 1 ֆրանգ (20 սէնթ): Դիմել կալաց, Արժ. հը- րատարակչի հասցէին: Կարելի է ըս- տանալ նաև Արմենիայի խմբագրա- տունէն:

ԲԱՇՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐՄԵՆԻԱԿԱՆ 14ԴԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

Այսուհետև Արմենիայի 14րդ շրջա- նի սկզբէն (1898 օգոստոս) բաժնոր- դագրութիւն չենք կրնար ընդունել: Ինչպէս ծանուցուած է թերթին ճակատը գրուած «Բաժնորդագրու- թիւն» բաժնին մէջ, ամսական բաժ- նորդ կարգի է գրուել այսուհետև Արմենիային, 1899 յունուար ամսէն և կամ ունէ ամսի սկզբէն, ամիսը 2½ ֆրանգ հաշուելու և 1899 մայիս ամ- սէն անդին չանցնելու պայմանով:

«Արմենիայի Օժանդակ» եղողներին, վերագրեալ պայմանի համեմատ իրենց համար ստացած թերթէն զատ, ի- րենց հասցեով ուրիշ համար քանի թերթ որ ուզեն, կը ղրկուի ամսա- կան մէկ ֆրանգ միայն բաժնորդագին վճարուելով: («Արմենիայի Օժանդա- կ» թերթին կանոնագիրը ձրխապես կը ղրկուի ցանկացողներին:)

Արմենիայի առաջիկայ 15րդ շրջա- նին համար բաժնորդագրութիւն այժ- մէն չընդունուիր. այլ ինչպէս մեր սո- վորութիւնն է, այն առան միայն բաժ- նորդագրութիւն կընդունուի յաջորդ շրջանի համար, երբ Արմենիայի մէջ կը հրատարակուի թէ այդ նոր շրջանի բաժնորդագրութիւնը բացուած է:

Ունէ շրջանի մէջ եղած բաժնորդա- գրութեան հաշիւը իրեն յաջորդ շրջ- յանի հաշուին հետ չխառնուիր:

ԹԱՆՈՒՅՈՒՄՆԵՐ

ԱՍԶՄԱՎԷՊ ԱՄՍԱԳԻՐ

ԱՍԶՄԱՎԷՊԻ կը հրատարակուի ամէն ամսոյ սկիզբէն: Կը պարունակէ Հայ մատենագրական, ստուգաբանական, պատմական, քերականական, աշխար- հագրական, հնախոսական յօդուածներ և Հանդիս հանդիսից տիտղոսով հետա-

քըքրական ազգային կարևոր նոր տե- ղեկութիւնք: ԲԱԶՄԱՎԷՊԻ նորա- տիպ մատենաներու վրայ զօրս իբրեւ նուէր կընդունի, հակիրճ քննադա- տականութիւնը զանոնք կը հրապարակէ: Բաց աստի կը հրատարակէ Եւրոպա- կան դասական ոտանաւորներու, աշխար- հաբար թարգմանութիւնք: Քաղա- քական տեսութիւնք և ազգային քերե- րու քաղաքական ցանկն: — Տարեկան գինն է ԿԱՆԻՍԻԿ 10 ֆր. ԲԱՎ. ԽՈՐ. 2:

Հասցէ՝
Rédaction de la Revue «Pazmaveb»
St. Lazare
(Italie) VENISE

ԹԱՆՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիր- քերը որոնց առջեւ նշանակուած գի- ներին մէջ հաշուուած է նաև ղրկե- լու փոստի ծախքը:

Ծրարները ապահովագրուած (recommandé-registré) ստանալ ու- զողները պէտք է որ ամէն մէկ ծրա- րի (մինչև 2 քիլո) համար 25 սանթիմ ապահովագրութեան ծախքը վճարեն:

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐԻՐԱՐԱՄԵՍ (1794-1894) ՅՈՐԴԵԼԻՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւո- րութեան դարադարձին առթիւ 1894 թուականին հրատարակուած այս միա- ծալ գիրքով և լուսատիպ (phototypi- que) չքեղ պատկերի մեծութիւնն է 50×35 հարիւրորդամէթր և տպուած է 70×45 հարիւրորդամէթր քարտ- նի (carton) վրայ այլ և այլ բնագրով: Մէջտեղը գրուած է հայ լրագրու- թեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն ԲՏԻՆ. Շմառնեանի, պատկերը և բո- լորտիքը՝ 1894ին հայերէն լեզուով հրատարակուող բոլոր լրագրիները, անոնց գրէթէ ամէնքի խմբագրապետ- ների պատկերներովը:

Գինն է 4 ֆրանք, ճանապարհա- ծախքը մէկտեղ հաշուած. իսկ Պարս- կաստանի հաւաք 2 ֆրանք և 50 սանթիմ:

Գալիլէական Տ. Գ. — Պատմու- թիւն Հայ լրագրութեան ի սկզբանէ մինչև մեր ժամանակը. Հատոր Ա. 1794-1860: Մէկ լուսատիպ պատկե- րով: Գինն է, ճանապարհածախքովը մէկտեղ, 2 ֆր. և 50 սանթիմ:

Վերագրեալ թէ՛ պատկերը և թէ՛ գիրքը կարելի է ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն, արժէքը կանխիկ ղրկելով:

Արտուր Հայաստանի կամ Տե- ղեկագիր Բալուայ, Գաբրիելով, Չարսանճագէ, Ճապաղուրի և Եր- ղեկայու: Յաւելուած ըստ խնդրա- նայ ազգասիրաց «Խօղան գաւառ»:

Աշխատասիրեաց Պօղոս Թ. Վ. Նա- րանեան. 2 ֆրանգ:

ԻՆԴԻԱՆԻ ՍՈՒՑԻՑ 2 ԱՆԳԼԻԵՐԵՆ ԼԵԶՈՒԻ ՅՈՐԴԵՐ

ՊԵՏՐՈՍ Ա. ԹԱՐԱՍԵԱՆ

Այս գիրքը պատրաստուած է յատ- կապէս Ամերիկայի Միացեալ Նահան- քաց մէջ գտնուող Հայերուն Ամերիկ- եան Անգլիկներէն լեզուն առնադիտելու ոճով սովորեցնելու համար: Ինքնու- սուշիւր յօրինուած է գերմանական և ամերիկեան մանկավարժական սկզբ- բունքներուն վրայ հիմնուելով, և յարմարցուած է մարդակազմութեան ու իմացական փոխադարձութեան նո- րագոյն պահանջներուն և Ամերիկայի Հայոց իմացական կարողութիւննե- րուն ու տեղական պահանջներուն: Առաջինն է իր տեսակին մէջ:

Կը բաղկանայ աւելի քան 350 ե- բաներէ և կը պարունակէ աւելի քան 3,000 ամենէն շատ գործածուած բա- ւեր: Ամէն բառի առջեւ գրուած է նոյն բառի ամերիկեան մաքուր ան- գլիկներէն հնչումը և ամերիկեան նշա- նակութիւնը: Գիտական բառերու առջեւ աւելցուած են քերականական, պատմական, աշխարհագրական, աստ- ղաբանական, չափաբանական և ըն- կերաբանական դանազան ծանօթու- թիւններ: Գինն է 10 ֆրանգ (2 տո- լար) Մարսէյլի մէջ: Մարսէյլէն դուրս ղրկուելու համար 10 ֆր. և 80 սանթիմ:

ԺՔ

ՀՐԱՏԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓԱՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Մ. ՓԱՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ԳՐԱՄ ՈՅՆԱԿԱՆՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փարթուգալեանի գրած հայերէ- նաւորական ոտանաւորներէ մի քանիսն աւիտիական են այս տետրակի մէջ իր- բնէ նմոյշներ զանազան քաղաքներէ մէջ և զանազան տպագրութիւններէ տակէւը երբեմն գրած ոտանաւորներէն որոնք ժամանակին հրատարակուած չի- լինելով կորսուած են այժմ: Այն մի քանի ոտանաւորներ քանք իբրեւ նմոյշ աւիտիական են այս տետրակի մէջ, ցիւր և ցան կը գտնուին Կ. Պօլսա տը- պագրուած ազգային երգարաններէն մէջ՝ որոնց վերստին տպագրութիւնն վաղուց արդէն արդիւնուած է, և Արա- և Արմենիայ լրագրիներէն մէջ: Նմոյշներ մէջ վերջին տեղեկութիւններ արը- ւած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներէ ինչ տպագրութիւններ թանկ ներշն- չաւելով գրուած են: Գին (10 սանթիմ 15 սանթիմ):

— HISTORY of the ARMENIANS IN INDIA. From the earliest times to the present day. By MESROB J. SETH Armenian examiner to the U- niversity of Calcutta and Member of the Asiatic Society of Bengal. Calcut- ta. 1895.

(Price: 5 francs at Marseilles or 5 fr. & 50 centimes post free.)

(Մարսէյլի մէջ 5 ֆրանգ է. Մար- սէյլէն դուրս ղրկուելու համար 5 ֆը- րանգ և 50 սանթիմ:)

ՀՐԱՏԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓԱՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆ

Մ. Փարթուգալեանի հրատարա- կած գիրքերին վրայ մասնաւոր շնորհ կը լինի Պարսկաստանի Հայերէն հա- մար որոնց կը ղրկուի փակագէթի մէջ նշանակուած գիններով:

Ա. ՀԱՅ ԳԻՆԻՍԱՆՈՒՀԻ ՄԸ (Մալուած) Բ. ՀԱՅ ԳԻՆԻՍԱՆՈՒՀԻ »

Գ. ՍԱՂՄԱՍ ԻՍՐԱԵԷԼԻ »

Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԵՒ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՊՍԱՄ. ԲԱՊԵՏԱՑ (Սպառած)

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱԿՆԵՐԸ. — (Հայաս- տանցիներ զանախառնութեան տիտղ- հետեւանքներէ օէկ փոքրիկ պատկերը կը ներկայացունէ վերականգնողով) Գին (90 սանթիմ) 1 ֆրանգ 20 սանթիմ.

Զ. ԳԱՄԱՌ ՔԱՅԻՊԱՆ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ ԵՒ ԱՅԵՐԵՄԵԱՆ ԱՆՈՒՆԵ- լուն (Սպառած)

Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԵՆՔԸ ՅԱԶԱԼԱՅԱՍՏԱՆԻՄ. (Պառած)

Ը. ԹԻՐԻՔԻԱԻ ՀԱՅԵՐԵՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱ- ՅԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերէն և իրենց դրացի ազգերի վրայ վիճակագրական և ցեղաբանական ամփոփ և հետա- քըքրալար տեղեկութիւններ կը պա- րունակէ: Թիւրքա-հայաստանի մէջ բը- նակող այլ և այլ ազգերէ բնակչիներ թուին բաղդատական մէկ ցուցակն ալ կցուած է տետրակին վերջը) Գին 50 սանթիմ (35 սանթիմ):

Թ. «ԱՐՄԵՆԻԱ» ԹՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի Ա տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլոր- վին պատշաճ և միեւնոյն ժամանակ շատերի հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ շրջանի էջ Մ Փարթուգալեանի գրած առաջնորդող յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփ- ւած են Յուլիանի մէջ որ ութամի- ղերով 124 երեսներէ կը բաղկանայ) (1 ֆրանգ) 1 ֆր. 40 սանթիմ

Ժ. ՎՐԵԺ (Պուլկարեանի մէջ Թիւրքերէ արած բարբարոսութիւններէն մի փոք- րիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Պուլկարեան ինչպիսի մի- շնոյնքի գիւմած են իրենց վրէժ լու- ծելու համար) (15 սանթիմ) 20 սանթիմ.

ԺԱ. ԹՈՒՄԱՅ ԲՈՅԱՐԻՍ (Յունաստանի մի- թիւրքերի արած բարբարոսութիւն- ներէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկա- յացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յոյներ ինչպիսի միջոցներէ գիւմած են իրենց վրէժ լուծելու համար) (0,15 սանթիմ) 20 սանթիմ:

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Տաճկական բռնութեան նահատակ եղող խորէն Նարայէյ-Ղուսինեան Սըր- բազանի պատկերը ընտիր թղթի վը- րայ տպուած կը ծախուի Արմենիայի խմբագրատունը: Գինն է 65 սան- թիմ, փոստի ծախքը խմբագրատու- նէն վճարուելով:

ՏԵՐԵՆ—ԻՍԲԱԳԻՐ

Մ. ՓԱՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԷԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փարթուգալեանի
Le Gérant: François CARRIERE
Imp. M. Schickler, 9, Quai du Canal. Marseille.